

§ 210

Dnr 2021-000567 - 700

Remiss - Socialstyrelsens rapport Öppna insatser utan samtycke

Kommunstyrelsen beslutar

att godkänna remissvaret.

Sammanfattning

Socialstyrelsen har skickat rapporten "Öppna insatser utan samtycke" på remiss till bland annat Hudiksvalls kommun.

Social- och omsorgsförvaltningen har tagit fram ett förslag till remissvar. Då ärendet inte hinner passera social- och omsorgsnämnden så har social- och omsorgsnämndens ordförande via ett ordförandebeslut skickat vidare remissvaret till kommunstyrelsen för beslut.

Beslutsgång

Henrik Berglund Persson (S) yrkar bifall till allmänna utskottets förslag.

Beslutsunderlag

Allmänna utskottet 2021-11-18 § 140

Ordförandebeslut

Remiss

Missiv

Beslutet skickas till

Socialdepartementet

Social- och omsorgsförvaltningen

Remissvar avseende författningsförslag Öppna insatser utan samtycke

Social- och omsorgsnämndens ordförandes förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

att godkänna remissvaret.

Hudiksvall 8 november 2021

Henrik Berglund Persson, ordförande Social- och omsorgsnämnden

Sammanfattning

Regeringen gav 2018 socialstyrelsen i uppdrag att redogöra för kunskapsläget i frågan om öppna insatser utan samtycke till barn och unga respektive vårdnadshavare och utifrån det som framkommer besvara om det är motiverat med lagändring inom området. 2019 utökades uppdraget och socialstyrelsen gavs i uppdrag att lämna förslag på författningsändringar så att barn kan få öppna insatser i flera fall och situationer. Idag kan socialtjänsten bevilja öppna insatser till barn och unga över 15 år mot vårdnadshavares vilja och socialstyrelsen föreslår med författningsförslaget att öppna insatser ska kunna beviljas till barn och unga från 12 år utan vårdnadshavares samtycke. Vidare har socialstyrelsen utrett frågan om huruvida det vore lämpligt att utvidga 22 § LVU till att även innefatta brister i omsorgen. Idag kan socialtjänsten bevilja insatser utan samtycke till den som är under 20 år om det kan antas att denne till följd av beteende som anges i 3 § LVU kommer att behöva bredas vård enligt denna lag om beteendet fortsätter och det stöd eller den behandling som den unge behöver in kan ges med samtycke av den unge själv, om han eller hon fyllt 15 år, och av den unges vårdnadshavare. Socialstyrelsen förslår att regeringen inte ska fatta beslut om en sådan förändring i 22 § LVU då det skulle kunna innebära att barn istället inte bereds nödvändig vård utanför det egna hemmet med stöd av LVU.

Sänkt åldersgräns för öppna insatser i SoL

Socialstyrelsen föreslår att socialnämnden ges möjlighet att med stöd av SoL besluta om insatser till barn från 12 år ålder även utan vårdnadshavares samtycke, om det bedöms lämpligt och barnet samtycker till insatsen.

Risker

I förslaget lyfts ett antal risker fram avseende att barn och unga från 12 år ska kunna erbjudas öppna insatser utan vårdnadshavares samtycke. En risk som lyfts är att barnet kan komma att hamna i lojalitetskonflikts med sina vårdnadshavare när de tar emot öppna insatser som vårdnadshavare inte samtycker till. En annan risk som lyfts fram är att barnet kan uppleva det som en belastning att ha hemligheter eller känna att den går emot sina föräldrar. En risk som lyfts är också att barnet kan ses som problembäraren både av sig själv och av familjen och att det ur ett systemteoretiskt synsätt finns risker med att inte ge stöd till hela familjen och att det snarare skulle kunna försvåra ytterligare insatser som riktas mot familjen. Andra faktorer som lyfts från referenskommuners avseende sänkt åldersgräns för insats enligt SoL (Socialtjänstlagen) är att inte barnets ska ges för stort ansvar och att när det gäller yngre barn handlar behov av socialtjänstens insatser oftast om att föräldrarna brister.

Fördelar

År 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige och åtgärder behöver vidtas för att stärka barnrättsperspektivet. Att barn från 12 år själva kan avgöra om de vill ta emot öppna insatser från socialtjänsten stärker givetvis barnrättsperspektivet och stämmer överens med andra delar i svensk lagstiftning där barn från 12 år har fått stor självbestämmanderätt som t.ex. vid frågor gällande boende och umgänge. Barnrättsperspektivet stärks också genom att socialtjänsten kan agera utan vårdnadshavares samtycke då det finns vårdnadshavare som själva har stora svårigheter och därför inte kan se att barnet har behov av stöd. Det finns också en del frågetecken avseende effekten av öppna insatser och hur det ska värderas att bevilja en insats mot vårdnadshavares samtycke om sannolikheten för god effekt är låg. Det ställer stora krav på socialtjänsten att göra den avvägningen och samtidigt stärka barnrättsperspektivet och att arbeta med tidiga insatser. För även om kunskapsläget avseende öppna insatsers effekter är lågt så lyfts i remissvaret vikten av tidiga och systematiska insatser för barn och unga, då detta kan löna sig på sikt.

Förslag på förändringar i lagstiftningen innebär både risker och fördelar för barn från 12 år där å ena sidan barnrättsperspektivet stärks. Men barn ställs också inför svåra beslut där risker också klargjorts att barn kan hamna in konflikt med sin familj/nätverk. Det är av stor vikt att i samband med att en sådan lagändring införs att det då också tydliggörs i handböcker till socialtjänsten, tillämpning av

lagändringen. Bland annat lyfts risker med öppna insatser mot vårdnadshavares vilja i ärenden som handlar om hedersrelaterat våld och förtryck. Ett stort ansvar åläggs socialtjänsten att bedöma när det är lämpligt för öppna insatser mot vårdnadshavares vilja och att också få barnet att förstå när det är lämpligt eller inte.

Utvidgning av 22 § LVU

I socialstyrelsens uppdrag ingår också att över om regleringen i 22 § LVU bör kunna beslutas även vid brister i den unges hemmiljö och att lämna författningsförslag också i denna del. Socialstyrelsen sammantagna bedömning är att det innebär större risker än fördelar att en sådan förändring införs.

Risker

Bland annat lyfts risken med att öppna insatser till barn som annars riskerar att omhändertaras enligt 2 § LVU att det typen av insatser inte förändrar det grundläggande problemet i hemmiljön. Det kan också innebära risker för barnet om öppna insatser enligt 22 § LVU skulle kunna medföra att beslut om omhändertagande fördröjs.

Fördelar

Utvidgning av 22 § LVU skulle medföra att socialnämnden kan fatta beslut om öppna insatser även mot barnets vilja och det skulle i och för sig kunna minska risken för att barnet hamnar i lojalitetskonflikt med sin familj. Det skulle också kunna medföra att de barn som är under 12 år och inte omfattas av de förändringar som föreslås i SoL, att i vissa fall får öppna insatser även utan vårdnadshavares samtycke om de har behov av det på grund av brister i hemförhållandena.

Socialstyrelsen menar att riskerna väger tyngre än fördelarna och undertecknad är enig med bedömningen. Det vore givetvis en fördel att barnrättsperspektivet skulle stärkas genom att barn under 12 år också skulle kunna omfattas av möjlighet till insatser utan vårdnadshavares samtycke. Dock väger riskerna tyngre, risken för att omhändertagande fördröjs genom att socialnämnden kan anse att insatser genom 22 § LVU skulle prövas innan ett eventuellt omhändertagande. Viktigt också att påpeka att när det föreligger brister i hemmiljön att inte barnet ska belastas för detta och kan inte heller genom insatser vara ansvariga för att sådana brister åtgärdas.

Ann-Sofie Åhs Bodin

Myndighetschef, Social- och omsorgsförvaltningen.